

ΚΥΠΡΟΣ
ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ
ΚΡΑΣΙΟΥ

διαδρομή **4**

Κρασοχώρια
Λεμεσού

οίνου δρῶμενα...

Το κρασί δεν είναι καινούρια ιστορία για την Κύπρο. Πρόσφατες ανασκαφές που έγιναν στο νησί επιβεβαίωσαν μια εντυπωσιακή αλήθεια, ότι σ' αυτή την μικρή κόψη της γης παράγεται κρασί εδώ και 5,500 σχεδόν χρόνια. Τα ευρήματά τους μαρτυρούν πως η Κύπρος υπήρξε το λίκνο της οινικής ανάπτυξης σ' ολόκληρη τη μεσογειακή λεκάνη, από την Ελλάδα μέχρι την Ιταλία και τη Γαλλία.

Οι μαρτυρίες της οινικής ιστορίας που σέρνει πίσω του το νησί είναι απλώς ένας από τους λόγους που καθιστούν μια βόλτα στα αμπελοχώρια μια ελκυστική εμπειρία. Ένας δεύτερος σημαντικός λόγος είναι η

**Κοιιάστε,
κερνάμε κρασί...**

γνωριμία των κυπριακών οινοποιείων, κατά κανόνα μικρών και γοπτευτικών, αλλά πάντα με προσυεννόηση της επίσκεψής σας.

Ο τρίτος και καλύτερος είναι τα ίδια τα κρασιά που ο οινόφιλος θα γευτεί στην περιδιάβαση στους «Δρόμους του Κρασιού» της Κύπρου. Από τις πατροπαράδοτες γηγενείς ποικιλίες «Μαύρο» και «Ξυνιστέρι» - και την μοναδική σε όλο τον κόσμο «Κουμανδαρία» - μέχρι ποικιλίες πασίγνωστες, όπως Cabernet Sauvignon και Shiraz.

Ελάτε, πάμε σε ένα αμπελοπερίπατο. Κερνάμε κρασί!

Παλιό πιθάρι κρασιού στο χωριό Πέρα Πεδί

διαδρομή 4

Κρασοχώρια Λεμεσού

Λεμεσός, Κολόσσι, Ερήμη, Καντού, Σούνι-Ζανακιά, Πάνω Κιβίδες, Άγιος Αμβρόσιος, Λόφου, Βουνί, Κοιλάνι, Πέρα Πεδί, Μανδριά, Κάτω Πλάτρες, Όμοδος, Βάσα, Μαλιά, Άρσος, Πάχνα, Ανώγυρα, Αυδήμου

Όπως είπε και ο Καβάφης «...να εύχεσαι να είναι μακρύς ο δρόμος.» Το ταξίδι είναι η ίδια η ανταμοιβή, και είναι μια ανταμοιβή πλούσια, γενναιοδωρη σε δώρα για το πνεύμα και το σώμα.

Επιμορφηκό από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, ΚΥΠΡΟΣ 2007.
© ΑΠΑΡΟΪΚΤΑ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΑΝΑΤΙΤΗΣ

ΚΑΙΜΑΚΙΑ 1:250000
0 300 600 900 1200 ΜΕΤΡΑ

Εσωτερικό οινοποιείου στο χωριό Ανώγυρα

ΕΝΑΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΖΕΥΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΕΡΙΗΓΗΤΗ

«Οία η μορφή, τοιάδε η ψυχή», έλεγαν οι αρχαίοι Έλληνες. Πίστευαν ότι ένα όμορφο παρουσιαστικό κρύβει και έναν όμορφο κόσμο. Πουθενά δεν ισχύει αυτό περισσότερο από την περιοχή «Κρασοχωριών Λεμεσού». Είναι παραδοσιακά το πρόσωπο της ψυχής των κρασιών του νησιού και είναι πανέμορφη.

Πανέμορφη σε φυσικό τοπίο, πανέμορφη σε λαϊκή αρχιτεκτονική και πανέμορφη όσον αφορά στις γεύσεις της. Η περιοχή Κρασοχωριών Λεμεσού μαγεύει τον σύγχρονο ταξιδιώτη - οινόφιλο, εκείνον που αντιλαμβάνεται ότι το κρασί είναι τρόπος ζωής - και θα εκτιμήσει ένα ποτήρι από τις τοπικές ποικιλίες στο φυσικό τους περιβάλλον.

Η ζώνη απαρτίζεται από είκοσι χωριά στις νότιες πλαγιές του όρους Τροόδου και αποτελεί την τέταρτη περιοχή Οίνων Ελεγχόμενης Ονομασίας Προέλευσης στην Κύπρο.

Σαν σύγχρονος Οδυσσέας σε αναζήτηση Ιθάκης ανεβείτε στη φιλόξενη βουνοσειρά - αλλά μη βιαστείτε. Όπως είπε και ο Καβάφης «...να εύχεσαι να είναι μακρύς ο δρόμος». Το ταξίδι είναι η ίδια η ανταμοιβή, και είναι μια ανταμοιβή πλούσια, γενναιόδωρη για το πνεύμα και το σώμα. Γραφικά καφενεία και ταβέρνες συμπληρώνουν το τοπίο. Τα μέρη με ιστορικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον είναι αρκετά. Εξίσου σημαντικό είναι ότι ο δρόμος περιβάλλεται από οινοποιεία. Ο κοινός παρονομαστής είναι η φιλοξενία. Όπου κι αν πας, οι κάτοικοι σε καλοδέχονται ακολουθώντας την παράδοση του Ξένιου Ζεους, προστάτη της φιλοξενίας στο αρχαίο πάνθεον.

γενικά χαρακτηριστικά

Η διαδρομή διασχίζει μια περιοχή που βρίσκεται στις νότιες πλαγιές της οροσειράς του Τροόδου. Ξεχωρίζει για τη μεγάλη ποικιλία κλωρίδας και πανίδας. Η γεωλογία εδώ παρουσιάζει παγκόσμιο ενδιαφέρον αφού αποτελεί ένα οφιολιθικό σύμπλεγμα που σχηματίστηκε πριν από 90 εκατομμύρια χρόνια, 8,000 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας.

Η διαδρομή διανύει μια παραδοσιακά αμπελουργική περιοχή με μεγάλα κρασοχώρια. Κατά μήκος της διαδρομής θα συναντήσουμε έντεκα επισκέψιμα οινοποιεία.

- Κλίμα: Το υψόμετρο της περιοχής φτάνει μέχρι και τα 1,100 μέτρα με αποτέλεσμα οι χειμώνες στα υψηλότερα είναι ψυχροί. Το καλοκαίρι όμως μεγάλο μέρος της περιοχής διατηρείται δροσερό.
- Εδάφη: Στην πλειοψηφία τους είναι αβαθή ως σχετικά βαθιά χαλικώδη με μεγάλες αλλά συνήθως ομαλές κλίσεις. Ενδείκνυνται για καλλιέργεια οινοποιήσιμων αμπελιών.
- Αμπελώνες: Τα είκοσι χωριά της διαδρομής ανήκουν στην τέταρτη περιοχή Οίνων Ελεγχόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΟΕΟΠ).
- Ερυθρές ποικιλίες: Μαύρο, Όφθαλμο, Μαραθεύτικο, Carignan, Mattaro, Oellade, Cabernet Sauvignon, Cabernet Franc, Alicante B., Grenache, Shiraz, Merlot, Λευκάδα.
- Λευκές ποικιλίες: Ξυνιστέρι, Palomino, Malvasia L., Malvasia G., Sauvignon Black, Sauvignon Blanc, Riesling, Semillion, Chardonnay, Malaga.

Τοπίο αμπελώνα στο χωριό Κοιλάνι

Εσωτερικό παλιού οινοποιείου στο χωριό Όμοδος

η διαδρομή

Ξεκινώντας από τη Λεμεσό με δυτική κατεύθυνση στον αυτοκινητόδρομο Α6 συναντούμε, στα επτά χιλιόμετρα, την έξοδο προς το Κολότσι. Η πρώτη πάροδος στα αριστερά οδηγεί στο κέντρο του χωριού. Η περιοχή που συνορεύει με τον βιότοπο και το ιδιόμορφο δάσος Ακρωτηρίου είναι κατάμεστη από πορτοκαλεώνες, λεμονόκηπους και κυπαρίσσια.

Στο Κολότσι μην αμελήσετε να επισκεφθείτε το κάστρο. Η παράδοση θέλει το ιδιαίτερο κρασί της Κύπρου, την «Κουμανδάρια», να οφείλει την προέλευση του ονόματός του στους ιππότες που στάθμευαν εδώ. Το φέουδο τους ονομαζόταν “Grande Commanderie” και από εδώ το τοπικό κρασί που τόσο αγάπησαν εξαγόταν στις αυλές της Ευρώπης.

Η Ερήμη, δεύτερος σταθμός βρίσκεται δύο χιλιόμετρα πιο πέρα και σχεδόν δεν γίνεται αντιληπτή η διάβαση στα όρια της. Διασχίζοντάς την συναντούμε στα αριστερά το Κυπριακό Οινομουσείο. Στεγάζεται σε μια διώροφη αγροτική έπαυλη και μία επίσκεψη εκεί θα ικανοποιήσει κάθε οινόφιλο.

Αφήνοντας την Ερήμη στρίβουμε δεξιά και ξεκινούμε την αναρρίχηση στα βουνά.

Τοπίο αμπελώνα στο χωριό Βουνί

Προσπερνούμε το χωριό Καντού και φτάνουμε στους οικισμούς Σούνι και Ζανατζιά. Στον τελευταίο ανακαλύπτουμε μια κομψή πλατεία με πεύκα που σκιάζουν ευεργετικά τα παγκάκια.

Συνεχίζοντας την ανάβαση βλέπουμε να ξεπροβάλλει ένα πευκόδασος. Στην κοιλάδα που ακολουθεί εμφανίζεται το πρώτο χωριό που σηματοδοτεί τα όρια της οινικής ζώνης. Είναι οι Πάνω Κυβίδες που οικοδομήθηκαν το 1971 όταν οι κάτοικοι του χωριού αναγκάστηκαν να μετακινηθούν από την πατροπαράδοτη γη τους λόγω κατολισθήσεων. Παράλληλα προς την κύρια οδό βρίσκουμε μια λοφοσειρά με απεριόπαστη θέα.

Τέσσερα χιλιόμετρα αργότερα συναντούμε το δεύτερο χωριό της διαδρομής, τον Άγιο Αμβρόσιο, με ειδυλλιακό τοπίο που συνδυάζει ψηλούς λόφους με φαράγγια. Η αρχιτεκτονική του χαρακτηρίζεται από πετρόχτιστα σπίτια κατά μήκος στενών δρόμων. Στο κέντρο του ένα καφενείο καλωσορίζει τον επισκέπτη με έναν εξώστη στην κορυφογραμμή. Η θέα είναι συναρπαστική αλλά, η ιδιαίτερη χαρά του οινόφιλου ακούει στο όνομα «ΓΑΙΑ ΟΙΝΟΤΕΧΝΙΚΗ». Το οινοποιείο παράγει

οργανικό κρασί, με σταφύλια δικής του καλλιέργειας, πιστοποιημένο από την Ε.Ε. Αξίζει να δοκιμάσετε το «Αμπελίδα», ένα κρασί λευκοκίτρινου χρώματος με πολύ απαλά αρώματα, οινοποιημένο από Ξυνιστέρι.

Αναχωρώντας, βγαίνουμε από τον Ε601 και στρίβουμε δεξιά προς το Βουνί. Η διαδρομή είναι ευχάριστη με αμπέλια να στολίζουν αμφίπλευρα το δρόμο. Μια ελικοειδής πλάγια οδός μας οδηγεί στο χωριό, χτισμένο ανάμεσα στο Χα Ποτάμι και στον Κρυό ποταμό. Αυτό μας προετοιμάζει για τους φιδωτούς δρόμους που θα συναντήσουμε στο χωριό. Τα σπίτια πειθαρχούν στην ημιορεινή αρχιτεκτονική με πέτρα και εσωτερικές αυλές. Κοντά στο κέντρο ανακαλύπτουμε έναν εκδρομικό εξώστη χτισμένο στην στροφή μιας πλαγιάς. Το βουνό κατφορίζει ενώ τα δέντρα υψώνονται προσφέροντας τη σκιά τους. Σε λίγο πλησιάζουμε το ΟΙΝΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΟΥΝΙΟΥ, ένα σύμπλεγμα στη ρίζα μιας πλαγιάς με ευκαλύπτους. Το κεντρικό κτίριο συμπληρώνουν εξωτερικό θεατράκι, κυλικείο, παιδική χαρά και παγκάκια.

Το Βουνί είναι ένα από τα παλαιότερα αμπελουργικά χωριά, πασίγνωστο για

τα σταφύλια του. Σε περασμένα χρόνια αποτελούσε περιφερειακό οινικό κέντρο που προσέλκυε εργάτες από διάφορα μέρη κατά την εποχή του τρυγητού. Η ποικιλία Μαύρο διατηρεί τα σκίητρα μέχρι σήμερα αλλά πολλοί νέοι αμπελώνες έχουν φυτευθεί με ποικιλίες όπως Cabernet Sauvignon και Grenache. Το Βουνί προσφέρει και αξιοθέατα πολιτιστικού ενδιαφέροντος, όπως παλιές εκκλησιές και το καταφύγιο του «Κυπριακού Γαϊδουριού».

Καθώς πλησιάζουμε στον επόμενο προορισμό, το Κοιλάνι, οι κορφές του Τρούδους υψώνονται περήφανα στο βάθος. Φτάνουμε στο χωριό τέσσερα χιλιόμετρα αργότερα και το βρίσκουμε περιτριγυρισμένο από ψηλές πλαγιές με πολλά αμπέλια. Το Κοιλάνι αποτελεί στην ουσία το επίκεντρο της περιοχής Κρασοχωριών Λεμεσού, χτισμένο καθώς είναι στη βάση της κορφής Αφάμης. Αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες αμπελουργικές κοινότητες και έχει δύο οινοποιεία. Το «ΑΓΙΑ ΜΑΥΡΗ» ιδρύθηκε το 1983 και έχει καθιερωθεί πλέον στα οινοποιητικά δρώμενα της νήσου. Ένα από τα κορυφαία κρασιά της Κύπρου παρασκευάζεται εδώ το «Moskatos», ένα γλυκό λευκό το οποίο διακρίνεται από έντονο χρυσό χρώμα και εκρηκτικά,

πυκνά και ραφινάρισμένα αρώματα, που συμπληρώνονται από ένα παχύ και λιπαρό στόμα με υποδειγματική ισορροπία.

Χαμηλότερα, στον κύριο δρόμο, θα συναντήσουμε το οινοποιείο “VARDALIS WINERY”. Η μπροστινή αυλή του δημιουργεί Βακκική ατμόσφαιρα και αυτή επιβεβαιώνεται στο εσωτερικό. Μπορείτε να το επισκεφθείτε και τα Σαββατοκυριάκα και βεβαιωθείτε ότι δοκιμάζετε το «Vardalis Maratheftiko», με μυρωδιά που κυριαρχείται από αρώματα ερυθρών φρούτων.

Υπάρχουν πολλά να γευθείτε στο Κοιλάνι εκτός από κρασί, όπως το γλυκό «Παλουζές». Κάθε Οκτώβριο γίνεται εδώ το φεστιβάλ «Τα Αφάμια» όπου ο παλουζές προσφέρεται δωρεάν. Η αρχιτεκτονική του χωριού, παραδοσιακή με στενές αλλέες και πέτρινα σπίτια, παρουσιάζει μια ξεχωριστή πινελιά με χρήση λουλακιού χρώματος στους τοίχους. Υπάρχει ένα Αμπελουργικό Μουσείο που ανακαινίζεται και ένα Εκκλησιαστικό Μουσείο στο οποίο φυλάσσεται η κάρα της Αγίας Μαύρης, πολιούχου Αγίας του χωριού.

Κατευθυνόμενοι προς το Πέρα Πεδί, τον επόμενο σταθμό, θα συναντήσουμε ένα θαύμα της φύσης: ένα γιγαντιαίο πλάτανο δίπλα στο παρεκκλήσι της Αγίας Μαύρης. Η περίμετρος του κορμού υπολογίζεται γύρω στα 8 μέτρα! Η ηλικία του εκτιμάται στα 800 χρόνια.

Το Πέρα Πεδί είναι γνωστό για τα αμπέλια και τα μήλα του. Εν μέρει αναρριχημένο στην πλαγιά χαίρεται το πράσινο και χαροποιεί τον επισκέπτη με γραφικά σπίτια κατά μήκος φιδωτών δρόμων. Δεν παράγει πολλά σταφύλια πλέον και στους περισσότερους αμπελώνες καλλιεργείται η ποικιλία Μαύρο.

Από εδώ ταξιδεύουμε βορειοδυτικά παίρνοντας αριστερή στροφή. Ο δρόμος θα μας φέρει στα Μανδριά πριν συμπληρωθούν 6 χιλιόμετρα. Το χωριό φωλιάζει σε υψόμετρο 900 μέτρων και έχει έτσι ψηλή βροχοπτώση. Αυτό χαρίζει στα σταφύλια όγκο και προσδίδει ξεχωριστή γεύση στα κρασιά.

Το οινοποιείο «Μ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ» το βρίσκουμε σε μικρή απόσταση από το

Πινακίδα στο χωριό Κοιλάνι

κέντρο του χωριού. Όπως και σε άλλα οικογενειακά οινοποιεία τα παραδοσιακά «εργαλεία του επαγγέλματος» φυλάσσονται και η χρήση τους εξηγείται στον επισκέπτη. Ο πρώτος όροφος οδηγεί σε ένα εξώστη μεγάλο όσο και το κάτω χτίσμα - ιδανικός χώρος για γευστολόγηση. Εδώ μπορείτε να δοκιμάσετε το ερυθρό «Castellani» και το μώνυμο λευκό ξηρό.

Αφήνοντας τα Μανδριά κατευθυνόμαστε βόρεια. Ο δρόμος μας φέρνει στις Κάτω Πλάτρες (πέντε χιλιόμετρα), διαβαίνοντας μέσα από πεύκα. Σε υψόμετρο άνω των 1000 μέτρων οι Κάτω Πλάτρες παραμένουν ένα δροσερό χωριό ακόμη και το καλοκαίρι. Αποτελούν δημοφιλή προορισμό αν και δεν πλησιάζει στην αίγλη του «αδερφού» χωριού Πάνω Πλάτρες όπου ο Νομπελίστας Σεφέρης έγραψε τους στίχους του «... τ' απδόνια δεν σ' αφήνουνε να κοιμηθείς στις Πλάτρες...».

Κοντά στην εκκλησία του χωριού βρίσκεται το πανέμορφο οινοποιείο "LAMBOURI WINERY" όπου για τυχόν επισκέψεις πρέπει να υπάρξει προσεννόηση. Η μονάδα παράγει κρασί από το 1989 και ξεχωρίζει για το "Lambouri White", οινοποιημένο αποκλειστικά από Ξυνιστέρι, με απλά,

ξεκάθαρα αρώματα και ελαφριά γεύση.

Για να συνεχίσουμε επιστρέφουμε στα Μανδριά και μετά κατεβαίνουμε προς το Όμοδος. Στον δρόμο θα συναντήσουμε το Οινοποιείο «ΖΗΝΩΝ». Είναι μια σχετικά μεγάλη μονάδα που τη χαρακτηρίζουν τα εργαλεία τα οποία ο ιδιοκτήτης εκθέτει διαγράφοντας τις τέσσερις γενεές της οικογένειάς του στην παραγωγή κρασιού. Παρασκευάζει ένα ωραίο λευκό από Ξυνιστέρι, το «Zenon White» που έχει ένα λευκοκίτρινο χρώμα, ευχάριστα, καθαρά και κομψά αρώματα φρούτων και μια δροσιστική, ισορροπημένη γεύση. Είναι ιδιαίτερα προσίτο για καθημερινή κατανάλωση.

Η επόμενη στάση είναι ένα εντυπωσιακό χωριό, το Όμοδος. Περικυκλωμένο από βουνοκορφές, είναι χτισμένο στη δυτική όχθη του Χα Ποτάμι σε μέσο υψόμετρο 810 μέτρων. Η μέση ετήσια βροχοπτώση είναι ψηλή (780 mm) και κάνει το έδαφος εύφορο, όχι μόνο για αμπελώνες αλλά και για μεγάλη ποικιλία από φρούτοδεντρα. Η κεντρική πλατεία, η οποία πήρε το όνομά της από το μοναστήρι του «Τιμίου Σταυρού», είναι σήμερα ένα αμάλλαμα αναπαλαιωμένων κτιρίων,

Βαρέλια σε οινοποιείο στο χωριό Άρσος

καφετεριών, εστιατορίων και καταστημάτων. Μην αμελήσετε μια επίσκεψη στον αναπαλαιωμένο «Λινό» που υπάρχει στην κοινότητα.

Η περιοδεία μας συνεχίζεται στο δρόμο Ε601 (Ερήμη - Λεμεσός). Στην περιοχή θα συναντήσουμε το «LINOS WINERY» το οποίο παράγει πλήρη σειρά κρασιών. Τα προϊόντα του προέρχονται από σταφύλια ιδιοκτητών αλλά και νοικιασμένων αμπελώνων και είναι υπό τη φροντίδα και επίβλεψη της οικογένειας του ιδιοκτήτη κ. Ηρόδοτου Ηροδότου. Ξεχωρίζει το λευκό ξηρό «Linos», από Riesling και Ξυνιστέρι, ιδεώδες για το καθημερινό τραπέζι. Από το οινοποιείο μπορείτε να χαρείτε τη θέα προς την ασβεστολιθική ράχη Αφάμης με τους περίφημους αμπελώνες και χαμηλότερα την τοποθεσία Κούπετρα, το σημείο όπου πιθανώς βρισκόταν το αρχαίο βασίλειο που μνημονεύει ο Βιταντζος Κορνάρος στον «Ερωτόκριτο».

Συνεχίζοντας νότια στον Ε601 σύντομα συναντάμε την πάροδο δεξιά προς Βάσα (τέσσερα χιλιόμετρα). Ο δρόμος διασχίζει ένα ορεινό τοπίο με αμπελώνες διαμορφωμένους με πετρόχτιστες δόμες, ακόμα και σε σημεία τόσο απόκρημνα που

Ζιβανία, το «Ποτό της παρέας»!

Ζιβανία, το τέλειο συμπλήρωμα των μεζέδων...

διερωτάσαι ποιός Θεός προστάτευε τους ανθρώπους που τις κατασκεύασαν... ίσως ο Διόνυσος να συμμάχησε με το Δία.

Η Βάσα είναι ένα παραδοσιακό χωριό οινοποιών με πολλές αναπαλαιωμένες οικίες. Στην είσοδο του οικισμού αξίζει να δείτε το αρχαίο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου. Λίγο πιο κάτω μας περιμένει το «VASA WINERY». Το αναπαλαιωμένο κτίριό του λειτουργεί ως οινοποιείο εδώ και τέσσερις γενιές. Ο τωρινός ιδιοκτήτης, κ. Πάμπος Αργυρίδης, ανέπλασε και επέκτεινε το οινοποιείο εξοπλίζοντάς το με σύγχρονα μηχανήματα, διατήρησε όμως τον χαρακτήρα του. Εδώ ο οινοφίλος μπορεί να δει μουσειακά εκθέματα - αυθεντικά σύνεργα καλλιέργειας, πιθήρια, κοφίνια κ.ά. - και να μάθει για τις παραδοσιακές μεθόδους οινοποίησης. Η μονάδα παράγει κρασιά μόνο από ιδιόκτητους αμπελώνες και σε περιορισμένες ποσότητες. Ξεχωρίζουν το ερυθρό ξηρό «Saint Timon» και το επίσης ερυθρό ξηρό «Cabernet Sauvignon, Κτήμα Αργυρίδη», με έντονη, πολύπλοκη μύτη και πλούσιο στόμα, αλλά και το λευκό ξηρό «Chardonnay» που ζυμώνεται και ωριμάζει σε δρύινα βαρέλια από τη Γαλλία.

Στο χωριό θα βρείτε καφενεία, ταβέρνες και

Λαογραφικό Μουσείο με πολλά εκθέματα και αρκετές πληροφορίες για την αμπελουργική και οινική παράδοση. Ας μην ξεχνάμε, ότι παλαιότερα κάθε σπίτι του χωριού ήταν και οινοποιείο.

Ο δρόμος από τη Βάσα προς τη Μαλιά, καθαρά αγροτικός (ακολουθεί πορεία παράλληλη με τον Ε601), διασχίζει αναρίθμητους αμπελώνες στη δυτική πλαγιά της κοιλάδας του Χα Ποτάμι, σε μια διαδρομή ανεπανάληπτης ομορφιάς. Θα βρούμε το χωριό σε ένα ύψωμα στα αριστερά και με ένα μινιμάρι να ορθώνεται πάνω από τις στέγες. Θυμίζει τη ζωή προ Τουρκικής εισβολής, το 1974.

Η Μαλιά, λιγότερο ανεπτυγμένη τουριστικά, διατηρεί αυθεντική προσωπικότητα και καλεί τον οινοφίλο να την εξερευνησει. Άξιο εξερεύνησης όμως είναι και το οινοποιείο «ΚΤΗΜΑ ΚΕΟ» (η επίσκεψη πρέπει να προκαθορισθεί). Μία από τις μεγαλύτερες περιφερειακές μονάδες ανακαινίσθηκε το 1996, τη χρονιά που φυτεύθηκαν και 50 εκτάρια ιδιόκτητων αμπελώνων. Από τη γκάμα προϊόντων ξεχωρίζουν το λευκό «Riesling», ενδεχομένως το καλύτερο του είδους του στην Κύπρο, και το επίσης λευκό «Κτίμα ΚΕΟ

Μυρίζοντας το κρασί πριν την γευσιγνωσία

Αμπελώνας στο χωριό Ζαβανάκι

Chardonnay», με ελκυστική μύτη και ώριμα χαρακτηριστικά.

Διαβαίνοντας συνεχόμενα χωράφια από αμπελώνες μετά τέσσερα χιλιόμετρα φθάνουμε στο χωριό Άρσος, το οποίο είναι πνιγμένο στο πράσινο. Είναι χτισμένο παραδοσιακά από πελεκπητή πέτρα στην ανατολική πλαγιά της κοιλάδας. Το χώμα δεν είναι αποκλειστικά ασβεστολιθικό και τα κωνοφόρα γύρω από τα σπίτια και τους αμπελώνες είναι πολλά. Για το οινοποιείο «ΝΙΚΟΛΕΤΤΙΝΟ WINES» ακολουθούμε το δρόμο που περνάει έξω από το χωριό, δεξιά προς την Πάφο. Θα το βρούμε στη δυτική πλαγιά απέναντι από το χωριό. Από τις βεράντες του μπορείτε να θαυμάσετε το συνοικισμό και τους αμπελώνες μέχρι τις απέναντι πλαγιές... Το οινοποιείο χρησιμοποιεί σταφύλια από τοπικούς αμπελώνες. Δοκιμάστε το Ξυνιστέρι που παράγεται εκεί.

Το Άρσος υπήρξε μεγάλο και εύπορο χωριό όπως μαρτυρούν τα σπίτια του και διάφορα κτίρια όπως αυτό της παλιάς αγοράς που σήμερα λειτουργεί ως ταβέρνα. Στο χωριό λειτουργεί και Λαογραφικό Μουσείο σε μια διατηρητέα οικία.

Από το Άρσος επιστρέφουμε στη Μαλιά και ακολουθούμε πορεία νοτιοανατολική. Οκτώ περίπου χιλιόμετρα πιο πέρα θα στρίψουμε δεξιά για την Πάχνα. Είναι ένα μεγάλο χωριό και αποτελεί ένα από τα περιφερειακά κέντρα. Οι δρόμοι γύρω από τον οικισμό διασχίζουν αμπελώνες, όπως και ο δρόμος που οδηγεί -μετά από επτά χιλιόμετρα- στην Ανώγυρα, το χωριό της «Ανεράδας» του ποιητή Δημήτρη Λιπέρτη. Εδώ θα βρείτε καφενεία, ταβέρνες, ξενώνες, θεματικό πάρκο ελιάς, Μουσείο Παστελλίου αλλά και ενδιαφέρουσες βιοτεχνίες. Η αρχιτεκτονική προδίδει το πέρασμα πολλών διαφορετικών εποχών.

Στο χωριό θα βρούμε και το οινοποιείο «ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΡΑΣΙΩΝ Α/ΦΟΙ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ», ο ιδιοκτήτης του οποίου συνδύασε την οικογενειακή παράδοση στην αμπελουργία με ακαδημαϊκή οινική μόρφωση. Τα σταφύλια από τους οικογενειακούς αμπελώνες οινοποιούνται με σύγχρονες μεθόδους. Η μονάδα διαθέτει κρασιά από γηγενείς και ξένες ποικιλίες, όπως το κόκκινο ξηρό Μαραθεύτικο, το λευκό ξηρό Chardonnay και το ενδιαφέρον Ροζέ Αφροδίνο.

Έξω από την Ανώγυρα ο δρόμος κατηφορίζει

Εμφιάλωση σε οινοποιείο της περιοχής

απότομα και μας οδηγεί στο άνοιγμα της μικρής κοιλάδας της Αυδήμου. Το χωριό βρίσκεται πολύ κοντά στον αυτοκινητόδρομο, στο μέσο της απόστασης μεταξύ Λεμεσού και Πάφου. Παρουσιάζει ανάπτυξη ενώ διατηρεί και παραδοσιακά στοιχεία.

Σε μικρή απόσταση θα βρείτε την απόμνη, όμορφη παραλία Αυδήμου. Είναι ένας αμμώδης κολπίσκος που καταλήγει σε βραχώδεις μύτες με τους αμπελώνες να πλησιάζουν στην ακτή.

Είναι μια όμορφη κατάληξη μιας όμορφης διαδρομής όπου άνθρωποι και τόπος σε προσκαλούν να ανακαλύψεις τα φυσικά κάλλη, την ιστορία αλλά και τους θρύλους. Μια περιοχή της οποίας τα θέλγητρα έχουν ελκύσει πολλούς, άσημους και σπουδαίους: λέγεται ότι ο Σελίμ Β' αποφάσισε να κατακτήσει την Κύπρο αφού δοκίμασε το κρασί της, ενώ και για τους κοινούς θνητούς λέγεται ότι όποιος ανύπαντρος πιει από τη βρύση της Ανώγειρας δεν ξαναφεύγει από το χωριό...

ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΑ

I.M. ΓΑΙΑ ΟΙΝΟΤΕΧΝΙΚΗ ΛΤΔ

25943981, 99442472

Αγ. Αμβρόσιος, www.gaia.com.cy

ΑΓΙΑ ΜΑΥΡΗ ΛΤΔ

25470225, 25370777

Κοιλάνι, www.agiamavri.com

VARDALIS WINERY LTD

25470261, 25392198, 99688150,
99642255, Κοιλάνι

LAMBOURI WINERY LTD

70009463

Κάτω Πλάτρες, www.lambouri.com

M. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΑ ΛΤΔ

25384121, 25422638, 99824475

Μανδριά, www.antoniadeswinery.com

ΚΤΗΜΑ Η. ΗΡΟΔΟΥ ΛΤΔ

(LINOS WINERY)

25422700

Όμοδος, www.linoswinery.com

Γευσιγνωσία / Με χρέωση

Γευσιγνωσία / Δωρεάν

Μέγιστος Αριθμός Ατόμων / Επίσκεψη

Πιστωτική Κάρτα

Γλώσσα Ξενόγνησης

Προϊόντα προς Πώληση

Χώρος Στάθμευσης Λεωφορείων

Χώρος Στάθμευσης Αυτοκινήτων

Οπτικοακουστικά Μέσα

Χώρος Εστίασης

Επίσκεψη Αμπελώνων

15

50

150

300

οινοποιεία

ΝΙΚΟΛΕΤΙΝΟ WINES LTD (ARSOS)

99437137

Άρσος

ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΟ ΟΜΟΔΟΥΣ ΖΗΝΩΝ ΛΤΔ

25423555, 99492979

Όμοδος

VASA WINERY

25945999, 99588848

Βάσσα, www.vasawinery.com

ΚΕΟ (MALIA) LTD

25942131, 99692295

Μάλια

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΡΑΣΙΩΝ Α/ΦΟΙ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ ΛΤΔ

25333821, 99649655

Ανώγυρα

Γεωργιλιά / Με χρέωση

Γεωργιλιά / Δωρεάν

Μέγιστος Αριθμός Ατόμων / Επίσκεψη

Πιστωτική Κάρτα

Γλώσσα Ξενόγλωσσας

Προϊόντα προς Πώληση

Χώρος Στάθμευσης Λεωφορείων

Χώρος Στάθμευσης Αυτοκινήτων

Οπτικοακουστικά Μέσα

Χώρος Εστίασης

Επίσκεψη Αμπελώνων

75

80

25

50

80

ταβέρνες / εστιατόρια

ΚΑΜΑΡΕΣ

25470719, Ηλία Καννάρου, Λόφου, Λεμεσός
www.kamareslofou.com

ΣΤΑΥΡΟΣ

25422647, 99612772, Δημοκρατίας 24,
Όμοδος, Λεμεσός

FOREST PARK BLUE

25421751, Πλάτρες, Λεμεσός,
www.forestparkhotel.com.cy

ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ

25943888, 99649139,
Βάσα Κοιλανίου, Λεμεσός

ΠΥΡΚΟΣ

25942655, 99491455, Βάσα Κοιλανίου, Λεμεσός
www.pyrkostavern.com

Η ΩΡΑΙΑ ΕΛΛΑΣ

25944328, Ελλάδος 3,
Βουί, Λεμεσός

ΑΡΙΑΔΝΗ

25942185

Βάσα Κοιλανίου, Λεμεσός

ΣΤΟΥ ΚΥΡ ΓΙΑΝΝΗ

25422100, 99308555, Όμοδος, Λεμεσός

www.omodosvillagecottage.com

SKYLIGHT

25422244, Οδός Φανερωμένης,

Πάνω Πλάτρες, Λεμεσός

ΛΟΦΟΥ

25470202, Τσιντούρη, Λόφου, Λεμεσός

www.lofou-agrovino.com

ΑΓΟΡΑ

99630077, 99325396, Πλατεία Απ. Φιλίππου 1,

Άρρος, Λεμεσός

ΟΧΥΡΟ

25945055, 99614602, Βουνίου 6,

Άγιος Αμβρόσιος, Λεμεσός

Για ελαφρύ
ύπνο...

Δρομάκι στο χωριό Κοιλάνι

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ

ΟΝΟΜΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ
Agrovino	Λόφου	25470202, 99468151
Anerada	Αψιού	99649331
Antony's Garden House	Επισκοπή	25932502, 25932748
Arkela	Βάσα Κοιλανίου	25375355
Blue	Αψιού	25822670, 99649331
Cornaro House	Άρσος	25358836, 99314684
Dia's House	Άρσος	25372368, 99636046
Mavrikios Village Apartments	Κοιλάνι	99642763
Moustos House	Άρσος	99604955
Nicolas & Maria's Cottage	Ανάγυρα	99406091, 99525462
Niki's House	Άγιος Αθανάσιος	99334671
Themis House	Λεμύθου	22422938, 25462525
Vouni Lodge	Βουνί	22323385, 99685395

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

Forest Park	Πλάτρες	25421751
New Helvetia	Πλάτρες	25421348
Pendeli	Πλάτρες	25421736
Edelweiss	Πλάτρες	25421335
Minerva	Πλάτρες	25421731
Petit Palais	Πλάτρες	25422723
Kallithea	Πλάτρες	25421746
Rodon	Αγρός	25521201
Vlachos	Αγρός	25521330

Τοπίο με αμπελώνες στο χωριό Κοιλάνι

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

www.lofou-agrovino.com

www.agrotourism.com.cy

www.agrotourism.com.cy

www.arkela.com.cy

www.agrotourism.com.cy

www.agrotourism.com.cy

www.agrotourism.com.cy

www.agrotourism.com.cy

www.agrotourism.com.cy

www.agrotourism.com.cy

www.nikishouse.com

www.themishouse.com

www.agrotourism.com.cy

www.forestparkhotel.com.cy

www.pendelihotel.com

www.eldweissshotel.com.cy

www.petitpalaishotel.com

www.rodonthotel.com

Παραγωγή: Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού

www.visitcyprus.com

Κείμενα: Γιάννος Κωνσταντίνου

Σχεδιασμός: Arpios & Metaxas Communications Ltd

Φωτογραφίες: Αρχείο ΚΟΤ

Εκτύπωση: Ι. Γ. Κασουλίδης & Υιός Λτδ

10' 2008

Τοπίο με αμπελώνες απο την περιοχή Πάχνας

Το έργο υλοποιήθηκε από τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού και συγχρηματοδοτήθηκε κατά 50% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΤΠΑ) και κατά 50% από Εθνικούς Πόρους.

Η αποστολή του ΕΤΠΑ είναι:

«Συμβολή στην άμβλυση των ανισοτήτων όσον αφορά την ανάπτυξη και το βιοτικό επίπεδο μεταξύ των διαφόρων περιφερειών, καθώς και τη μείωση της καθυστέρησης των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών.

Συμβολή στη διόρθωση των κυριοτέρων περιφερειακών ανισοτήτων στην Κοινότητα, χάρη στη συμμετοχή, στην ανάπτυξη και στη διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών,
καθώς και στην κοινωνικο-οικονομική ανασυγκρότηση των περιφερειών»

ISBN 978-9963-44-089-4

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ